

วิธีดำเนินการวิจัยและการรวบรวมข้อมูล

กลุ่มประชากร

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์ (Analitical Study) ความสอดคล้องระหว่างความมุ่งหมายกับเนื้อหาวิชาในหมวดสังคมศึกษา ของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมแบบประสม สมมุติฐานของการวิจัยคือ ไม่มีความสอดคล้องกันระหว่างความมุ่งหมายกับเนื้อหาวิชาในหมวดสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีนัยสำคัญตามหลักสถิติศาสตร์ กลุ่มประชากรของการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบเรียน หนังสือประกอบการเรียนและหนังสือประกอบการสอนวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 17 เล่ม และเป็นหนังสือเรียนสังคมศึกษาซึ่งจัดพิมพ์ในโครงการพัฒนาการศึกษา โรงเรียนมัธยมแบบประสมอีก 2 เล่ม รวมทั้งสิ้นเป็นหนังสือเรียน 19 เล่ม ดังต่อไปนี้

1. หนังสือประกอบการเรียนสังคมศึกษา วิชาศีลธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ค.ม.ส.) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ พิมพ์ครั้งที่ 6 พ.ศ. 2517
2. หนังสือประกอบการเรียนสังคมศึกษา วิชาหน้าที่พลเมือง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ค.ม.ส.) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ พิมพ์ครั้งที่ 4 พ.ศ. 2517
3. หนังสือประกอบการเรียนสังคมศึกษา วิชาภูมิศาสตร์ ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ค.ม.ส.) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ พิมพ์ครั้งที่ 6 พ.ศ. 2517

---

¹คำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ วก. 312/2517 "เรื่องการกำหนดแบบเรียนสำหรับเลือกใช้ในระดัโรงเรียนมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2517" , ตั้ง ณ วันที่ 31 พฤษภาคม 2517.

4. แบบเรียนวิชาภูมิศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดย พ.อ.พูนพล อาสน-จินดา (ฉบับได้รับอนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการ) พิมพ์ครั้งที่ 8 พ.ศ. 2517
5. หนังสือประกอบการเรียนสังคมศึกษา วิชาประวัติศาสตร์ไทยและต่างประเทศ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ค.ม.ส.) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ พิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2516
6. หนังสือประกอบการเรียนสังคมศึกษา วิชาศีลธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ค.ม.ส.) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ พิมพ์ครั้งที่ 3 พ.ศ. 2516
7. หนังสือประกอบการเรียนสังคมศึกษา วิชาภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ค.ม.ส.) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ พิมพ์ครั้งที่ 4 พ.ศ. 2515
8. แบบเรียนวิชาภูมิศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดย พ.อ.พูนพล อาสน-จินดา (ฉบับได้รับอนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการ) พิมพ์ครั้งที่ 6 พ.ศ. 2517
9. หนังสือประกอบการเรียนสังคมศึกษา วิชาประวัติศาสตร์ วิชาเลือก ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ค.ม.ส.) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ พิมพ์ครั้งที่ 4 พ.ศ. 2516
10. หนังสือประกอบการเรียนสังคมศึกษา วิชาประวัติศาสตร์ไทยและต่างประเทศ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ค.ม.ส.) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ พิมพ์ครั้งที่ 3 พ.ศ. 2515
11. หนังสือประกอบการเรียนสังคมศึกษา วิชาศีลธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ค.ม.ส.) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2516
12. หนังสือประกอบการเรียนสังคมศึกษา วิชาภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ค.ม.ส.) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ พิมพ์ครั้งที่ 3 พ.ศ. 2517
13. หนังสือประกอบการเรียนสังคมศึกษา วิชาภูมิศาสตร์ภูมิภาคและภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ค.ม.ส.) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ พิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2516
14. แบบเรียนวิชาภูมิศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดย พ.อ.พูนพล อาสน-จินดา (ฉบับได้รับอนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการ) พิมพ์ครั้งที่ 4 พ.ศ. 2514
15. หนังสือประกอบการเรียนสังคมศึกษา วิชาประวัติศาสตร์ต่างประเทศ (วิชา

เลือก) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ค.ม.ศ.) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ พิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2514

16. หนังสือประกอบการเรียนสังคมศึกษา วิชาประวัติศาสตร์ต่างประเทศ (วิชาบังคับ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ค.ม.ศ.) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ พิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2516

17. แบบเรียนหน้าที่พลเมือง ประโยคมัธยมศึกษาตอนต้น ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ พิมพ์ครั้งที่ 13 พ.ศ. 2516

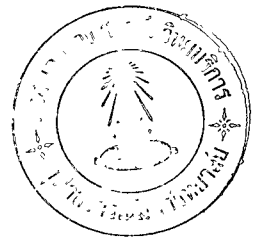
18. หนังสือประกอบการสอนวัฒนธรรมไทยและตะวันออก ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ค.ม.ศ.) ของกรมวิสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2515

19. หนังสือประกอบการเรียนสังคมศึกษา วิชาหน้าที่พลเมือง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ทดลองใช้ในโครงการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนมัธยมแบบประสม) โดยมาลาดี มิวินทพูนย์จรรยา สุภาพ และเสงี่ยม พรหมบุญพงศ์ พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2517

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างเกณฑ์สำหรับวิเคราะห์เนื้อหาวิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจากแบบเรียน หนังสือประกอบการเรียน และหนังสือประกอบการสอนวิชาสังคมศึกษาดังกล่าวมาแล้ว โดยได้ดำเนินการเป็นลำดับขั้น ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาและการขยายความมุ่งหมายของหมวดวิชาสังคมศึกษา
2. การตั้งเกณฑ์ (Criteria) สำหรับวิเคราะห์เนื้อหาวิชาสังคมศึกษา
3. ความเที่ยงตรงของเกณฑ์รายชื่อ
4. ความเชื่อถือได้ของเกณฑ์

การศึกษาและการขยายความมุ่งหมายของหมวดวิชาสังคมศึกษา

การศึกษาค้นคว้าเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ยึดถือทฤษฎีหลักสูตรของเซเลอร์ (Saylor)² เป็นปรัชญาของการวิจัย กล่าวคือ กระบวนการพัฒนาหลักสูตรจะเริ่มต้นโดยการกำหนดความมุ่งหมาย (Goals and objectives) แล้วจึงวิเคราะห์ความมุ่งหมายใหญ่เป็นความมุ่งหมายย่อย (Domains of objectives) ซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดรูปแบบของหลักสูตร เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผล ดังนั้นในการศึกษาความสอดคล้องระหว่างความมุ่งหมายกับเนื้อหาวิชาในหมวดสังคมศึกษา หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมแบบประสม ผู้วิจัยจึงเริ่มต้นดำเนินการวิจัยโดยการวิเคราะห์ความมุ่งหมาย

ก่อนการวิเคราะห์ความมุ่งหมายของหมวดวิชาสังคมศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นโดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับความมุ่งหมายของหมวดวิชาสังคมศึกษาอย่างละเอียด ได้ศึกษาค้นคว้าความหมายของศัพท์เฉพาะหรือข้อความที่กล่าวไว้ในความมุ่งหมายของหลักสูตรจากเอกสารหลายเล่ม เช่น ปทานุกรม ตำราที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชา เป็นต้น และจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้น ๆ หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลเหล่านี้ไว้แล้ว ผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจากเพื่อนนิสิตปริญญาโท ชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์และการพัฒนาหลักสูตร 7 คน สาขาวิชาบริหารการศึกษา 2 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน ร่วมค้นกับ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ความมุ่งหมายของหมวดวิชาสังคมศึกษา โดยใช้เวลาในการวิเคราะห์และขยายความมุ่งหมายประมาณสองสัปดาห์ สรุปการขยายความมุ่งหมายของหมวดวิชาสังคมศึกษาจากการประชุมและอภิปรายของผู้วิจัยกับกลุ่มนิสิตปริญญาโท ปรากฏผลดังต่อไปนี้

ความมุ่งหมายของหมวดวิชาสังคมศึกษา ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมแบบประสม พุทธศักราช 2512 มีทั้งหมด 6 ข้อ

---

²J. Galen Saylor, and William M. Alexander, Planning Curriculum For Schools (New York: Rinehart and Winston, Inc., 1974).

จากความมุ่งหมายข้อ 1. "ให้มีความรู้ความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและทางสังคม" ขยายความได้ดังนี้

1. ให้มีความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและทางสังคม ได้แก่

1.1 ให้มีความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติซึ่งมีอิทธิพลต่อมนุษย์ ได้แก่ ดิน น้ำ อากาศ พืชและสัตว์ป่า เป็นต้น

1.2 ให้มีความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางสังคมซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ ได้แก่ วัตถุที่มนุษย์ผลิตหรือสร้างขึ้น พืชที่เพาะปลูก สัตว์เลี้ยง ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษา วัฒนธรรม กฎหมาย ระบบสังคม ตลอดจนพฤติกรรมของมนุษย์

1.3 ให้มีความรู้เกี่ยวกับมนุษย์ในด้านการดำเนินชีวิต อาชีพ สภาพความเป็นอยู่ ตลอดจนความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม

2. ให้มีความเข้าใจเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและทางสังคม หมายถึง

2.1 ให้สามารถอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติหรือเกิดขึ้นเนื่องจากอิทธิพลของสังคม

2.2 ให้สามารถอธิบายหรือสรุปความสัมพันธ์ระหว่างปรากฏการณ์หนึ่งกับอีกปรากฏการณ์หนึ่งได้ ไม่ว่าปรากฏการณ์นั้นจะเกิดขึ้นระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมกับสิ่งแวดล้อม หรือมนุษย์กับมนุษย์

2.3 สามารถนำความรู้เดิมอธิบายปรากฏการณ์หรือเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงหรือเกิดขึ้นใหม่

2.4 สามารถทำนายหรือมองเห็นแนวโน้มของสิ่งที่จะเกิดขึ้นหรือเปลี่ยนแปลงในอนาคต

2.5 สามารถปรับตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม และปรับสิ่งแวดล้อมให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติ

จากความมุ่งหมายข้อ 2. "ให้มีความรู้ความเข้าใจในความเป็นมาในอดีตทางสังคมทางวัฒนธรรม และสภาพปัจจุบันทางการเมือง ซึ่งชนแต่ละชาติได้สร้างสมกันมาตามประวัติ-

ศาสตร์ของชนชาติอื่น ๆ" ขยายความได้ดังนี้

1. ให้มีความรู้เกี่ยวกับชนชาติไทยและชนชาติอื่นที่มีความสัมพันธ์กับชนชาติไทยใน
ด้านต่อไปนี้

1.1 วิวัฒนาการทางสังคม ได้แก่ ประวัติความเป็นมา สภาพความเป็นอยู่
ระบบสังคมย่อย อาชีพ การปกครองประเทศ และพฤติกรรมของบุคคล

1.2 วิวัฒนาการทางวัฒนธรรม ได้แก่ ภาษา ศิลปะ ขนบธรรมเนียมประเพณี
ความเชื่อถือ ลัทธิศาสนา วรรณคดีและกฎหมาย เป็นต้น

1.3 สภาพปัจจุบันทางการเมือง ได้แก่ ความเคลื่อนไหวเกี่ยวข้องผูกพันกับการ
ปกครอง อำนาจและการใช้อำนาจ

2. ให้มีความเข้าใจในความเป็นมาในอดีต ทางสังคม ทางวัฒนธรรมและสภาพ
ทางการเมืองของชนชาติอื่น ๆ หมายถึง

2.1 ให้สามารถเรียงลำดับเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ได้ถูกต้อง

2.2 ให้สามารถสรุปข้อมูลได้อย่างถูกต้อง

2.3 ให้สามารถอธิบายเหตุและผลของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตและปัจจุบัน

ได้

2.4 ให้สามารถวิเคราะห์และตัดสินปัญหาในปัจจุบันโดยอาศัยพื้นฐานทางสังคม
ศาสตร์และประวัติศาสตร์ได้ถูกต้อง

2.5 ให้สามารถทำนายเหตุและผลของเหตุการณ์ที่จะเปลี่ยนแปลงหรือเกิดขึ้น
ในอนาคต

จากความมุ่งหมายข้อ 3. "ให้เข้าใจซาบซึ้งในคุณค่าทางศีลธรรมและวัฒนธรรม
และปฏิบัติตามด้วยความจริงใจ" ขยายความได้ดังนี้

1. ให้รู้จักคุณค่าทางศีลธรรมและวัฒนธรรม ได้แก่ หลักธรรม ระเบียบข้อบังคับ
กฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษา วรรณคดี ศิลปะและดนตรี

2. ให้ได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับคุณค่าทางศีลธรรมและวัฒนธรรมซ้ำ ๆ จากการ
ฟัง การอ่าน และการเห็นตัวอย่าง

3. ให้ปฏิบัติตามคุณค่างดงามข้างต้นด้วยความจริงใจ หมายถึง

3.1 มีความสนใจ

3.2 ติดตาม ศึกษาคนควาอายุเสมอ

3.3 เลือกรูปปฏิบัติตามคุณค่าที่เป็นประโยชน์ของตนเอง ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ

3.4 ไม่ทำลายคุณค่าที่ดี

3.5 ร่วมมือในการรักษาและปรับปรุงคุณค่าที่ดีไว้

จากความมุ่งหมายข้อ 4 . "ให้มีความรู้ความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับการผลิต การบริโภค และการสงวนทรัพยากรของสังคม" ขยายความได้ดังนี้

1. ให้มีความรู้เกี่ยวกับ

1.1 การผลิต ได้แก่การสร้างเศรษฐกิจทรัพยากรและบริการต่าง ๆ ขึ้นเพื่อบำบัดความต้องการของมนุษย์

1.2 การบริโภค ได้แก่การกินและการใช้สิ่งของและบริการเพื่อที่จะบำบัดความต้องการของมนุษย์โดยตรง

1.3 การใช้สิ่งของที่มีอยู่แควตามธรรมชาติซึ่งให้คุณค่าทางเศรษฐกิจ ทางด้านสุนทรียภาพ และทางวัฒนธรรม โดยให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

1.4 คุณค่าของการสงวนทรัพยากรอันเป็นสิ่งจำเป็นต่อมนุษย์

2. ให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับการผลิต การบริโภค และการสงวนทรัพยากรของสังคม หมายถึง

2.1 สามารถสรุปและอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับการผลิต การบริโภค และอิทธิพลของการผลิต การบริโภคต่อมนุษย์และการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจได้

2.2 สามารถทำนายเหตุและผลของสภาพการณ์ต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจได้

2.3 สามารถอธิบายเหตุและผลของการที่ทรัพยากรถูกทำลาย

2.4 สามารถทำนายผลที่จะเกิดขึ้นหลังจากการทำลายหรือปล่อยปละละเลยทรัพยากรธรรมชาติ

2.5 สามารถรู้จักวิธีสงวนรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้คงไว้ และรู้จักใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

จากความมุ่งหมายขอ 5. "ให้รู้จักเคารพสิทธิและความคิดเห็นของผู้อื่น โดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ ศาสนา ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคล ตลอดจนสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบซึ่งพลเมืองแต่ละคนพึงมีต่อประเทศชาติของตนและสังคมประชาธิปไตย" ขยายความได้ดังนี้

1. ให้รู้จักสิทธิและความรับผิดชอบซึ่งพลเมืองแต่ละคนพึงมีต่อประเทศชาติของตนและสังคมประชาธิปไตย หมายถึง

1.1 ให้มีความรู้เกี่ยวกับอำนาจอันชอบธรรมที่กำหนดไว้ให้หรือรับรองให้ทำภายใต้ขอบเขตแห่งกฎหมาย

1.2 ให้มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ ตลอดจนระบอบการปกครองของประเทศไทยและสังคมประชาธิปไตย

1.3 ให้มีความสำนึกในหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย และระเบียบข้อบังคับของบ้านเมือง

1.4 ให้มีทัศนคติที่คัดค้านการปฏิบัติตามและรักษากฎหมายและระเบียบข้อบังคับของบ้านเมือง

1.5 ให้มีความสนใจในความเคลื่อนไหวของประเทศด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม

1.6 ให้มีความร่วมมือและปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับของบ้านเมือง ตลอดจนค่านิยมของสังคม.

2. ให้รู้จักเคารพสิทธิและความคิดเห็นของผู้อื่น หมายถึง

2.1 สามารถฟังข้อวิจารณ์ของผู้อื่นได้โดยใช้สติปัญญาและสันติวิธี

2.2 ยอมรับความคิดเห็นที่มิเห็นแก่ผลประโยชน์ของผู้อื่นและปฏิบัติตามมติของหมู่คณะ ซึ่งเป็นความคิดเห็นที่ไม่ผิดกฎหมายหรือค่านิยมที่ต่ำงาม

2.3 ไม่ก้าวร้าวและละเมิดสิทธิของผู้อื่น

2.4 ฝึกนิสัยการ เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีตามวิธีทางประชาธิปไตย

2.5 สามารถแก้ปัญหาและขอชดเชยโดยวิธีปัญญาและสันติวิธี

2.6 สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นหรือหมู่คณะได้

จากความมุ่งหมายขอ 6. "ให้รู้จักมูลเหตุ เข้าใจหลักการและระเบียบวิธีในการแก้ปัญหา และรู้จักประเมินผล" ขยายความได้ดังนี้

1. ให้ความรู้และความเข้าใจในระเบียบวิธีในการแก้ปัญหา ซึ่งมีลำดับขั้นดังต่อไปนี้

- 1.1 ศึกษาปัญหาอย่างรอบคอบ และจำกัดปัญหาให้อยู่ในขอบเขตที่จะศึกษาได้
- 1.2 ตั้งสมมุติฐานในการแก้ปัญหานั้น ๆ
- 1.3 รวบรวมข้อมูลและบันทึกไว้อย่างมีหลักฐาน
- 1.4 ทดสอบสมมุติฐานด้วยการทดลอง หรือวิธีการต่าง ๆ ตามความเหมาะสม
- 1.5 สรุปผลการทดลองหรือวิเคราะห์ข้อมูล
2. สามารถวิเคราะห์มูลเหตุของสิ่งต่าง ๆ และสรุปอธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจได้
3. สามารถเปรียบเทียบทฤษฎี หลักการ และข้อเท็จจริงต่าง ๆ
4. สามารถชี้แจงนำหลักพฤติกรรมและกานิยมซึ่งปรากฏในรูปแบบต่าง ๆ กัน
5. สามารถเลือกและใช้สิ่งแวดลอมรอบตัวได้อย่างถูกต้องและเกิดประโยชน์มาก

ที่สุด

การตั้งเกณฑ์ (Criteria) สำหรับวิเคราะห์เนื้อหาวิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

การสร้างเกณฑ์ (Criteria) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย มีลำดับขั้นดังนี้

ก. การกำหนดเนื้อหาสาระ เพื่อนำมาใช้เป็นเกณฑ์สำหรับวิเคราะห์เนื้อหาวิชาสังคมศึกษา

หลังจากได้ขยายความมุ่งหมายของหมวดวิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นแล้ว ผู้วิจัยได้ขอความกรุณาจากอาจารย์ 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้รู้ด้านวิชาสังคมศึกษา การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยทางการศึกษา ได้แก่ศึกษานิเทศก์ หัวหน้าฝ่ายวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษา 1 ท่าน และคณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์แผนกวิชาการศึกษารีก 2 ท่าน ให้ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาที่ได้จากการขยายความมุ่งหมายของหมวดวิชาสังคมศึกษา แล้วผู้วิจัยได้นำขอความจากการขยายความมุ่งหมายนั้นมากำหนดเนื้อหาสาระเพื่อตั้งเป็นเกณฑ์สำหรับวิเคราะห์เนื้อหาวิชาจากแบบเรียน หนังสือประกอบการเรียน

และหนังสือประกอบการสอน

เนื้อหาสาระที่สรุปได้จากการขยายความมุ่งหมายของหมวดวิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีดังนี้

จากความมุ่งหมายข้อ 1. "ให้มีความรู้ความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและทางสังคม" กำหนดเนื้อหาสาระที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุถึงความมุ่งหมายได้ดังนี้

1. สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติซึ่งมีอิทธิพลต่อการดำรงชีพของมนุษย์ เช่น ดินฟ้าอากาศ น้ำ พืชและสัตว์ เป็นต้น

2. การดำรงชีพของมนุษย์ในโลกปัจจุบันในด้านอาชีพ ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อถือ ทัศนคติศาสนา และสภาพความเป็นอยู่โดยทั่วไป

3. ความสัมพันธ์ของเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ตั้งแต่สองอย่างขึ้นไป เช่น น้ำขึ้นน้ำลงกับดวงจันทร์ การชลประทานกับการเกษตรกรรม เป็นต้น

4. การนำความรู้เดิมไปประยุกต์ใช้ หรือการนำความรู้ในเรื่องหนึ่งไปอธิบายอีกเรื่องหนึ่ง เช่น คำอธิบายเกี่ยวกับสาเหตุที่บริเวณอ่าวตังเกี๋ยมีฝนตกมากจนเป็นเหตุให้พื้นที่แถบลุ่มน้ำแดงสามารถทำนาได้ถึงปีละ 2 ครั้ง เป็นต้น

5. การทำนายหรือมองเห็นแนวโน้มของปรากฏการณ์ที่จะเกิดขึ้นหรือเปลี่ยนแปลงในอนาคต เช่น คำอธิบายเกี่ยวกับข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นเหตุทำให้เกิดน้ำเน่าในแม่น้ำลำคลอง

6. การปรับตนเองหรือสิ่งแวดล้อมให้เกิดประโยชน์ต่อบุคคล ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ เช่น เนื้อหาเกี่ยวกับการรู้จักใช้สาธารณูปโภค ใต้แก ถนน แม่น้ำ ฯลฯ ให้เป็นประโยชน์มากที่สุด การใช้จ่ายให้เป็นประโยชน์ต่อการเพาะปลูก เป็นต้น

จากความมุ่งหมายข้อ 2. "ให้มีความรู้ความเข้าใจในความเป็นมาในอดีตทางสังคมและทางวัฒนธรรม และสภาพปัจจุบันทางการเมืองซึ่งชนแต่ละชาติได้สร้างสมกันมาตามประวัติศาสตร์ของชนชาตินั้น ๆ" กำหนดเนื้อหาสาระที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุถึงความมุ่งหมายได้ ดังนี้

7. วิวัฒนาการทางสังคมและทางวัฒนธรรมของชนชาติไทย ในด้านประวัติความเป็นมา ระบบสังคมย่อย ภาษา ศิลป วรรณคดี ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและทัศนคติศาสนา

ค่านิยม พฤติกรรมของบุคคล กฎหมาย การปกครองประเทศ อาชีพและความเป็นอยู่ ตลอดจนความสัมพันธ์กับต่างประเทศ

8. วิวัฒนาการทางสังคมและทางวัฒนธรรมของชนชาติอื่นซึ่งมีความสัมพันธ์กับชนชาติไทย ในด้านประวัติความเป็นมา ระบบสังคมย่อย ภาษา ศิลป วรรณคดี ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและลัทธิศาสนา ค่านิยม พฤติกรรมของบุคคล กฎหมาย การปกครองประเทศ อาชีพและความเป็นอยู่ ตลอดจนความสัมพันธ์กับประเทศไทย

9. สภาพปัจจุบันทางการเมืองของชาติไทย ได้แก่ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับของผูกพันกับอำนาจ การปกครองและการใช้อำนาจ เช่น ขาวความเคลื่อนไหวของกษัตริย์การเมือง การบริหารประเทศ เป็นต้น

10. สภาพปัจจุบันทางการเมืองของชาติอื่นซึ่งเกี่ยวข้องกับชาติไทย เช่น ความเคลื่อนไหวของรัฐบาลต่างประเทศ หรือองค์การต่างประเทศ เป็นต้น

11. การส่งเสริมการแปลความหมายหรือการสรุปข้อมูล เช่น การอ่านแผนที่ ตาราง หรือภาพประกอบ เป็นต้น

12. การวิเคราะห์และตัดสินปัญหาในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต โดยอาศัยพื้นฐานทางประวัติศาสตร์ได้อย่างถูกต้อง เช่น คำอธิบายสาเหตุและผลของสงครามโลกครั้งที่ 2 คำถามให้นักเรียนวิเคราะห์สาเหตุและผลของสงครามเวียดนาม เป็นต้น

13. การทำนายเหตุการณ์ด้านสังคมมนุษย์ที่จะเกิดขึ้นหรือเปลี่ยนแปลงในอนาคต จากความเคลื่อนไหวด้านพฤติกรรมของบุคคล สังคมและประเทศ เช่น การทำนายผลที่จะเกิดขึ้นภายหลังจากการที่รัฐบาลขึ้นเงินเดือนให้แก่ข้าราชการ เป็นต้น

จากความมุ่งหมายขอ 3. "ให้เข้าใจซาบซึ้งในคุณค่าทางศีลธรรมและวัฒนธรรม และปฏิบัติตามความความจริงใจ" กำหนดเนื้อหาสาระที่จะส่งเสริมใหญ่เรียนบรรลุถึงความมุ่งหมายได้ ดังนี้ คือ

14. คุณค่าทางศีลธรรม ได้แก่หลักธรรมของศาสนาต่าง ๆ ที่ชนชาติไทยมองเห็น และยึดถือปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

15. คุณค่าทางวัฒนธรรม ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณี สุนทรียภาพ ตลอดจนจริยธรรมของชนชาติไทยและชาติอื่นที่มีความสัมพันธ์กับชนชาติไทย

16. ตัวอย่างการรักษาและปฏิบัติตามคุณค่าทางศีลธรรมและวัฒนธรรมที่ดั่งงามตลอดจนการปรับปรุงคุณค่านั้น ๆ ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เช่น นิทานให้คติการประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน การเปรียบเทียบชีวิตประวัติของบุคคล เป็นต้น

17. การเข้าถึงการปฏิบัติตามคุณค่าทางศีลธรรมและวัฒนธรรม ได้แก่ ขอควรจำขอควรปฏิบัติ

18. ตัวอย่างที่ช่วยผู้ใหญ่เรียนตัดสินใจและปฏิบัติตามคุณค่าที่ตนเห็นว่ามีประโยชน์ ได้แก่ การเปรียบเทียบคุณค่าต่าง ๆ เช่น ความดีกับความชั่ว เป็นต้น

19. การให้โอกาสแก่ผู้เรียนที่จะตัดสินใจและปฏิบัติตามคุณค่าที่ตนเลือก ได้แก่ หัวข้อเสนอแนะการอภิปราย การตอบคำถามที่ใช้เหตุผลและผล การสร้างสถานการณ์จำลอง เป็นต้น

จากความมุ่งหมายขอ 4. "ให้มีความรู้ความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับการผลิต การบริโภค และการสงวนทรัพยากรของสังคม" กำหนดเนื้อหาสาระซึ่งช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุถึงความมุ่งหมายได้ คือ

20. การผลิต ได้แก่ การสร้างเศรษฐกิจและบริการต่าง ๆ เพื่อบำบัดความต้องการของมนุษย์ เช่น การอุตสาหกรรม การสร้างถนน การสร้างเขื่อนกั้นน้ำ เป็นต้น

21. การบริโภค ได้แก่ การเงินและใช้สิ่งของและบริการเพื่อที่จะบำบัดความต้องการของมนุษย์ เช่น การซื้อและการขาย การสหกรณ์ เป็นต้น

22. การสงวนทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ การเข้าใจถึงความสำคัญและคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ วิธีการสงวนรักษาให้ทรัพยากรเหล่านั้นคงอยู่และเพิ่มพูนต่อไป ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับทรัพยากรธรรมชาติ และผลของการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ

23. ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับการผลิตและการบริโภค และอิทธิพลของการผลิตหรือการบริโภคที่มีผลต่อการดำรงชีพของมนุษย์ เช่น โทษของอากาศเสียซึ่งเกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ โทษของการทำลายแม่น้ำลำคลอง เป็นต้น

24. การอธิบายและตัวอย่างการสรุปเหตุและผลของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น คำอธิบายเกี่ยวกับเรื่องการค้าขาย การเปลี่ยนจากสภาพสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมอุตสาหกรรมของประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น

25. การทำนายเหตุและผลของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น หัวข้อการอภิปรายหรือคำถามที่แสดงความความคิดเห็น เกี่ยวกับข่าวความเคลื่อนไหวทางการค้า การอุตสาหกรรม เป็นต้น

26. คำแนะนำเกี่ยวกับการเป็นผู้ผลิตและผู้บริโภคที่ดี เช่น การรู้จักเลือกและรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย การรู้จักซ่อมแซมเครื่องมือเครื่องใช้ในบ้าน เป็นต้น

จากความมุ่งหมายข้อ 5. "ให้รู้จักเคารพสิทธิและความคิดเห็นของผู้อื่น โดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ ศาสนา ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคล ตลอดจนสิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบซึ่งพลเมืองแต่ละคนพึงมีต่อประเทศชาติของตนและสังคมประชาธิปไตย" กำหนดเนื้อหาสาระที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุถึงความมุ่งหมายได้ ดังนี้ คือ

27. ระเบียบข้อบังคับ กฎหมาย จารีตประเพณี ระเบียบการปกครอง ตลอดจนสิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบของตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ

28. การเสริมสร้างทัศนคติอันจะนำไปสู่ความร่วมมือในการรักษากฎหมาย และระเบียบข้อบังคับของบ้านเมือง เช่น ตัวอย่างการเปรียบเทียบพฤติกรรมของบุคคลทั้งในแง่ดีและเลว การชี้ให้เห็นสาเหตุและโทษของอาชญากรรม เป็นต้น

29. ตัวอย่างหรือการชักจูงใหญ่เรียนปรับปรุงฐานะทางเศรษฐกิจและทางสังคมของครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติ เช่น การพัฒนาหมู่บ้าน การจัดตั้งห้องสมุดประจำหมู่บ้าน เป็นต้น

30. ข้อเสนอแนะกิจกรรมเพื่อฝึกฝนพฤติกรรมตามวิถีทางประชาธิปไตยแก่ผู้เรียน ได้แก่ ทักษะการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี การแสดงความคิดเห็นและการรับฟังผู้อื่น การมีส่วนร่วมในหมู่คณะ เพื่อจัดกิจกรรมในขอบเขตแห่งสิทธิของตน

31. การจูงใจให้ผู้เรียนสนใจความเคลื่อนไหวด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของชุมชนและประเทศของตน ได้แก่ ข่าวความเคลื่อนไหวหรือเหตุการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับบุคคล ชุมชน และประเทศ ตลอดจนการวิจารณ์ข่าวนั้น ๆ เป็นต้น

จากความมุ่งหมายข้อ 6. "ให้รู้จักมูลเหตุ เขาใจหลักการและระเบียบวิธีในการแก้ปัญหาและรู้จักประเมินผล" กำหนดเนื้อหาสาระที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุถึงความมุ่งหมายได้ ดังนี้คือ

32. การแสดงระเบียบวิธีในการแก้ปัญหา พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบการแก้ปัญหา โดยระเบียบวิธีแบบวิทยาศาสตร์

33. การส่งเสริมวิธีการแก้ปัญหาแบบวิทยาศาสตร์ เช่น การศึกษาอย่างรอบคอบ การทดลองเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริง การบันทึกข้อมูลจากการสังเกต การวิเคราะห์ข้อมูล การสรุปกฎเกณฑ์หรือความรู้ที่ได้จากการสังเกตหรือการทดลอง

34. ตัวอย่างหรือคำอธิบายเกี่ยวกับการนำระเบียบวิธีการแก้ปัญหาไปใช้ในการศึกษาหาความรู้ หรือการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันหรือการแก้ปัญหาสังคม เช่น การรู้จักคนควา ในห้องสมุด การป้องกันตนเองให้ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ เป็นต้น

35. การเสนอสถานการณ์หรือกิจกรรมซึ่งส่งเสริมให้นำวิธีการแก้ปัญหาแบบวิทยาศาสตร์มาใช้ เช่น ขอเสนอแนะกิจกรรม ปัญหา หรือสถานการณ์จำลองให้ผู้เรียนได้ทดลองปฏิบัติ เป็นต้น

36. การให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ประเมินผล ตัดสินใจ และเลือกปฏิบัติในขอบเขตแห่งสิทธิเสรีภาพของตน เช่น การเปรียบเทียบทฤษฎี หลักการ ข้อมูลความจริง ค่านิยม ตลอดจนแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้อง คำถามให้แสดงความคิดเห็น และหัวข้อการอภิปราย เป็นต้น

ข. การให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาและให้คำแนะนำที่สำคัญเนื้อหาสาระที่กำหนดได้จากการขยายความมุ่งหมาย

1. การสร้างแบบสอบถาม

เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาสาระซึ่งผู้วิจัยได้สรุปมาจากการขยายความมุ่งหมายของหมวดวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และพิจารณาในหน้าหนักความสำคัญของเนื้อหาสาระดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้นำเนื้อหาสาระที่สรุปได้จากการขยายความมุ่งหมายดังกล่าว มาสร้างเป็นแบบสำรวจความคิดเห็น ซึ่งเรียกกันโดยทั่วไปว่าแบบสอบถาม แบบมาตรการประมาณค่า (Rating scale)³ ชนิดที่ผู้ตอบเลือกคำตอบโดย

³A. N. Oppenheim, Questionnaire Design and Attitude Measurement (New York: Basic Books, Inc., Publishers, 1966), pp. 90 - 92.

การชี้แจงเครื่องหมายและอาจจะเพิ่มเติมข้อเสนอแนะไว้ในช่องว่างท้ายขอ คำตอบที่ให้เลือก มี 5 คำตอบ เท่ากันทุกข้อ คือ 'สำคัญอย่างยิ่ง' 'สำคัญมาก' 'สำคัญเล็กน้อย' 'ไม่สำคัญ' และ 'ไม่สำคัญเลย' แบบสอบถามนี้มีจำนวนข้อทั้งหมด 36 ข้อ แบ่งออกเป็น 6 หมวด ตามจำนวน ข้อของความมุ่งหมายของหมวดวิชาสังเขปศึกษาศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เนื้อหาของแบบสอบถาม ก็คือ เนื้อหาสาระวิชาสังเขปศึกษาศาสตร์ ซึ่งได้มาจากการขยายความมุ่งหมายของหมวดวิชาสังเขป ศึกษาดังกล่าวมาแล้วข้างต้น

แบบสอบถามนี้ได้กับคณะคั้งปรากฏในตารางที่ 1

2. กลุ่มตัวอย่างประชากรในการตอบแบบสอบถาม

ประชากรซึ่งได้ตอบแบบสอบถาม เป็นผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 34 ท่าน แบ่งเป็น 5 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

(1) กลุ่มผู้บริหารหลักสูตร ได้แก่ อาจารย์ที่สอนวิชาการพัฒนาหลักสูตร หรือ หรือทำหน้าที่บริหารงานวิชาการของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และผู้บริหาร งานหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ผู้วิจัยได้เลือกมารวมทั้งสิ้น 7 ท่าน

(2) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญวิชาการศึกษาสังเขปศาสตร์ ได้แก่ อาจารย์ในมหาวิทยาลัยซึ่ง เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาสังเขปศาสตร์โดยเฉพา รวมทั้งเป็นผู้ที่กระทรวงศึกษาธิการได้ แต่งตั้งให้เป็นกรรมการ เรียบเรียงแบบเรียนวิชาสังเขปศึกษาในโครงการพัฒนาการศึกษาโรงเรียน มัธยมแบบประสม ผู้วิจัยได้รวบรวมประชากรกลุ่มนี้ได้จำนวนทั้งสิ้น 9 ท่าน

(3) กลุ่มศึกษานิเทศก์ ฝ่ายวิชาสังเขปศึกษา กรมสามัญศึกษา ซึ่งสังกัดหน่วย ศึกษานิเทศก์ส่วนกลาง มีจำนวนทั้งสิ้น 6 ท่าน

(4) กลุ่มหัวหน้าหมวดวิชาสังเขปศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น และ

(5) กลุ่มครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งสอนวิชาสังเขปศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ตอนต้น

กลุ่มหัวหน้าหมวดวิชาสังเขปศึกษาและครูสอนวิชาสังเขปศึกษานี้ ผู้วิจัยได้เลือก มาจากโรงเรียนมัธยมศึกษาประเภทที่กระทรวงศึกษาธิการจัดไว้ในระดับมาตรฐานชั้นดี ผู้ วิจัยสุ่มมาได้ทั้งสิ้น 6 โรงเรียนโดยวิธีการจับฉลาก โดยมีหลักเกณฑ์ในการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ คือ (1) เลือกจากโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ ๑ ตัวอย่างแบบสอบถามเกี่ยวกับการให้น้ำหนักความสำคัญของเนื้อหาสาระ
ในหัวข้อวิชาสังคมศึกษา หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมแบบประสม

ลำดับที่	เนื้อหาสาระที่สรุปได้จากการขยายความ มโนทัศน์ของหมวดวิชาสังคมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น	อันดับความสำคัญ				
		สำคัญ อย่างยิ่ง	สำคัญ มาก	สำคัญ เล็กน้อย	ไม่ สำคัญ	ไม่สำคัญ เลย
1.	<p>จากการขยายความมโนทัศน์ข้อ 1."ให้มีความรู้ความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและทางสังคม" กำหนดเนื้อหาสาระที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุถึงความหมายใด คือ เนื้อหาสาระเกี่ยวกับ...</p> <p>สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติซึ่งมีอิทธิพลต่อการดำรงชีพของมนุษย์ เช่น ดินฟ้าอากาศ น้ำ พืชและสัตว์ เป็นต้น</p> <p>เหตุผล .....</p> <p>.....</p> <p>ฯลฯ</p>	.....	.....	.....	.....	.....
6.	<p>การปรับตนเองหรือสิ่งแวดล้อมให้เกิดประโยชน์ต่อบุคคล ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ เช่น เนื้อหาเกี่ยวกับการรู้จักใช้สาธารณูปโภค ใคแก ถนน แม่น้ำ ฯลฯ ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด การใ้ปุ๋ยให้เกิดประโยชน์ต่อการเพาะปลูก เป็นต้น</p> <p>เหตุผล .....</p> <p>.....</p> <p>ขอเสนอแนะ .....</p> <p>.....</p> <p>ฯลฯ</p>	.....	.....	.....	.....	.....

5 โรงเรียน ได้แก่ จากประเภทโรงเรียนซึ่งใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมแบบประสม (ค.ม.ส. 1) 1 โรงเรียน จากประเภทโรงเรียนสาธิต 1 โรงเรียน จากประเภทโรงเรียนซึ่งใช้หลักสูตรกว้าง 1 โรงเรียน จากประเภทโรงเรียนซึ่งใช้หลักสูตรมัธยมศึกษา สายสามัญ พุทธศักราช 2503 1 โรงเรียน และจากประเภทโรงเรียนราษฎร์อีก 1 โรงเรียน (2) ได้เลือกจากโรงเรียนรัฐบาลในส่วนภูมิภาคซึ่งเป็นโรงเรียนประจำจังหวัดในเขตการศึกษา 6 อีก 1 โรงเรียน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างประชากรทั้งสิ้น 6 โรงเรียนซึ่งผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังครูหัวหน้าหมวดวิชาสังคมศึกษาและครูสอนวิชาสังคมศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.ศ. 1-2-3) ในโรงเรียนดังกล่าว โรงเรียนละ 2 คน รวมจำนวนครูหัวหน้าหมวดและครูสอนวิชาสังคมศึกษาซึ่งตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 12 คน สำหรับครูสอนวิชาสังคมศึกษา ผู้วิจัยได้พยายามเลือกโดยวิธีจับฉลากให้ได้ผู้ที่สอนครบทุกวิชาในหมวดสังคมศึกษา และได้ครบทั้ง 3 ชั้น คือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3

3. การทดลองใช้แบบสอบถาม

ก่อนที่จะให้ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างประชากรตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ทดลองใช้ (Try out) แบบสอบถามกับกลุ่มนิสิตปริญญาโท คณะครุศาสตร์ สาขาวิชานิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร สาขาวิชาบริหารการศึกษา และสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา จำนวน 10 คน เพื่อให้วิจารณ์เนื้อหาและการใช้ภาษาของแบบสอบถาม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า ผู้วิจัยต้องปรับปรุงเนื้อหาส่วนหนึ่งของข้อ 3 ในหมวดความมุ่งหมายข้อ 1 เพียงข้อเดียว

4. การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามให้กับกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิและเก็บคืนด้วยตนเอง เกือบทั้งหมด กล่าวคือ ผู้วิจัยได้ติดต่อกับผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเองถึง 30 ท่าน ที่เหลืออีกจำนวน 4 ท่านผู้วิจัยได้ติดต่อโดยผ่านทางเพื่อนครูในโรงเรียนนั้น ๆ แบบสอบถามที่ส่งไปทั้งสิ้นมีจำนวน 34 ฉบับ ได้รับคืนมา 31 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 91.18

5. การวิเคราะห์แบบสอบถาม

หลักจากได้รับแบบสอบถามคืนมา ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คำตอบแยกเป็น 2 ตอน ดังนี้คือ

(1) วิเคราะห์อันดับความสำคัญของเนื้อหาสาระวิชาสังคมศึกษาจากความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทั้งกลุ่มจำนวน 31 ท่าน และแยกเป็นกลุ่มย่อย โดยการให้น้ำหนักคะแนนคำตอบ ดังนี้ คำตอบว่า "สำคัญอย่างยิ่ง" ในน้ำหนัก 4 คะแนน คำตอบว่า "สำคัญมาก" ในน้ำหนัก 3 คะแนน "สำคัญเล็กน้อย" ในน้ำหนัก 2 คะแนน "ไม่สำคัญ" ในน้ำหนัก 1 คะแนน และ "ไม่สำคัญเลย" ในน้ำหนัก 0 คะแนน วิธีการให้น้ำหนักคะแนนแบบนี้ไม่ใช่คะแนนที่ใช้ในการสอบ เป็นเพียงตัวเลขที่นำมาใช้เพื่อความสะดวกในการวิจัยเท่านั้น หลังจากนั้นผู้วิจัยได้หาค่าเฉลี่ย (Mean) ของน้ำหนักความสำคัญของเนื้อหาสาระแต่ละข้อ และค่าเฉลี่ยของเนื้อหาสาระทั้งหมดตามความมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษาแต่ละข้อ แล้วจัดอันดับความสำคัญของเนื้อหาสาระดังกล่าว เพื่อใช้เป็นเกณฑ์สำหรับวิเคราะห์เนื้อหาวิชาสังคมศึกษาจากแบบเรียนต่อไป

(2) วิเคราะห์ความถูกต้องของเนื้อหาสาระตามหลักวิชาโดยให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหมวดวิชาสังคมศึกษา และตรวจสอบความซ้ำซ้อนของแต่ละข้อ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์ คือ จะพิจารณาจากคำตอบของ "เหตุผล" และ "ขอเสนอแนะ" โดยถือหลักว่าถ้าเนื้อหาสาระข้อนั้นผิดพลาดควรตัดออก ผู้ทรงคุณวุฒิจะต้องลงความเห็นให้ตัดออกอย่างน้อย 6 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 20 ของความคิดเห็นทั้งหมด สำหรับการปรับปรุงการใช้ภาษาและการพิจารณาความซ้ำซ้อนของเนื้อหาสาระ ผู้วิจัยได้ยึดถือความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชาเป็นหลักในการปรับปรุง ตัวอย่างเช่น ถ้าพิจารณาเนื้อหาสาระเกี่ยวกับเรื่องระบอบการปกครอง ผู้วิจัยได้ยึดคำวิจารณ์ของผู้เชี่ยวชาญด้านวิชารัฐศาสตร์เป็นหลักสำคัญ เป็นต้น

6. ผลการวิเคราะห์แบบสอบถาม

สรุปผลการวิเคราะห์แบบสอบถาม ซึ่งจะใช้เป็นเกณฑ์สำหรับวิเคราะห์เนื้อหาวิชาสังคมศึกษา หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมแบบประสม ปรากฏว่า ไม่มีข้อใดที่ต้องถูกตัดออก เนื่องจากผู้ทรงคุณวุฒิลงความเห็นพ้องไม่ถึงร้อยละ 20 แต่จะต้องปรับปรุงการใช้ภาษาของเนื้อหาสาระบางข้อ ดังปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2   หน้าที่ความสำคัญของเนื้อหาสาระในหมวดวิชาสังคมศึกษา
หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น   โรงเรียนมัธยมแบบประสม

ข้อ	$\bar{X}$	อันดับ ความสำคัญ	$\bar{X}_t$	อันดับ ความสำคัญ	หมายเหตุ
1	3.50	5.5	จากความมุ่ง-		
2	3.10	21	หมายข้อ 1		
3	2.93	29		3.22	2
4	3.07	24			ปรับปรุง
5	3.23	14			
6	3.50	5.5			
7	3.51	4	จากความมุ่ง-		
8	2.84	31	หมายข้อ 2		
9	3.16	19			ปรับปรุง
10	2.71	34		3.01	6
11	3.00	27			
12	3.19	16			ปรับปรุง
13	2.64	35			
14	3.37	9	จากความมุ่ง-		
15	3.10	21	หมายข้อ 3		
16	3.00	27		3.07	5
17	2.72	33			ปรับปรุง
18	2.90	30			ปรับปรุง
19	3.31	12			ปรับปรุง

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อ	$\bar{X}$	อันดับ ความสำคัญ	$\bar{X}_t$	อันดับ ความสำคัญ	หมายเหตุ
20	3.17	17.5	จากความมุ่ง- หมายข้อ 4	3	ปรับปรุง
21	3.21	15			ปรับปรุง
22	3.73	1.5			ปรับปรุง
23	3.53	3			ปรับปรุง
24	2.83	32			
25	2.60	36			
26	3.33	10.5			
27	3.73	1.5	จากความมุ่ง- หมายข้อ 5	1	
28	3.43	8			
29	3.07	24			
30	3.45	7			
31	3.07	24			
32	3.17	17.5	จากความมุ่ง- หมายข้อ 6	4	
33	3.27	13			
34	3.10	21			
35	3.00	27			
36	3.33	10.5			ปรับปรุง

หมายเหตุ : $\bar{X}$ = ค่าเฉลี่ยของคะแนนน้ำหนักความสำคัญรายข้อ (คะแนนสูงสุด = 4, คะแนนต่ำสุด = 0)

$\bar{X}_t$ = ค่าเฉลี่ยของคะแนนน้ำหนักความสำคัญรวมทั้งหมวดความมุ่งหมาย

ความเที่ยงตรงของเกณฑ์รายข้อ

ไวส์มา (Wiersma)⁴ และนักวิจัยอื่นอีกหลายท่านถือว่าความเที่ยงตรงของคำถามในแบบสำรวจหรือแบบสอบถามขึ้นอยู่กับเนื้อหาภายในข้อความแต่ละข้อ ว่า ครอบคลุมเนื้อหา และพฤติกรรมที่ต้องการจะศึกษาเพียงใด ในการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความมุ่งหมายกับเนื้อหาวิชาในหมวดสังคมศึกษา หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมแบบประสมนี้ ผู้วิจัยเชื่อว่า เกณฑ์สำหรับวิเคราะห์เนื้อหาวิชาจากแบบเรียน ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือของการวิจัยมีความเที่ยงตรงตามเนื้อหาวิชา (Content validity) ทั้งนี้เพราะได้ฟังผู้กำหนดตัดสิน (Judge) ได้แก่ ผู้วิจัยร่วมกับกลุ่มนิสิตปริญญาโทสาขาวิชานิเทศการศึกษาและพัฒนาศูนย์ และ สาขาวิชาบริหารการศึกษา จำนวน 10 คน ได้ร่วมกันขยายความมุ่งหมายของหมวดวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และกำหนดเนื้อหาสาระโดยให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายดังกล่าวนี้ภายใต้คำปรึกษา แนะนำ ตักสินจากผู้เชี่ยวชาญอีก 3 ท่าน ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ หัวหน้าฝ่ายวิชาสังคมศึกษา กรมสามัญศึกษา และ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ คณะครุศาสตร์ อีก 2 ท่าน คือ อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญวิชาการพัฒนาหลักสูตร แผนกวิชาบริหารการศึกษา และ ผู้อำนวยการสำนักงานทดสอบ กรมวิชาการ ในขั้นสุดท้ายผู้วิจัยได้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 31 ท่าน ซึ่งเป็นผู้บริหารหลักสูตรประถมและมัธยมศึกษา ผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาสังคมศาสตร์ ศึกษานิเทศก์ฝ่ายวิชาสังคมศึกษา กรมสามัญศึกษา ครูหัวหน้าหมวดวิชาสังคมศึกษา และครูสอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ร่วมกันพิจารณาตัดสินความถูกต้องของเนื้อหาโดยถือความคิดเห็นพร้อมกันร้อยละ 80 ดังนั้นผู้วิจัยจึงถือว่าเกณฑ์สำหรับวิเคราะห์เนื้อหาวิชาสังคมศึกษาจากแบบเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนี้ มีความเที่ยงตรงตามเนื้อหาวิชา โดยมติของผู้กำหนดตัดสิน (Judge)

⁴ William Wiersma, Research Methods in Education (Philadelphia : J.B. Lippincott Company, 1969), pp. 190 - 199.

ความเชื่อถือโคของเกษตรกร

เพื่อตรวจสอบความเชื่อถือโคของเกษตรกร ผู้วิจัยได้ตั้งสมมุติฐานไว้ว่า ไม่มีความแตกต่างกันระหว่างความคิดเห็นของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิโดยมีนัยสำคัญตามหลักสถิติศาสตร์ จึงได้นำคำตอบของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 31 ท่านมาวิเคราะห์ความแปรปรวนโดยวิธีวิเคราะห์จากอันดับ (Analysis of Variance by Ranks) ตามวิธีการของครัสคัลและวอลลิส (Kruskal and Wallis)⁵ และวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) โดยวิธีการของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแบบสอบถาม ปรากฏในตารางที่ 3 และ 4

สรุปผลการวิเคราะห์ความเชื่อถือโคของเกษตรกรสำหรับวิเคราะห์เนื้อหาวิชาสังคมศึกษาได้ว่า จากตารางที่ 3 เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทั้งกลุ่มใหญ่ที่มีต่อเกษตรกรโดยรวม ข้อมูลไม่สนับสนุนสมมุติฐานที่ว่าความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น 99 เปอร์เซ็นต์ เพราะค่า H เกิน 13.277 แต่เมื่อพิจารณาข้อมูลที่ละหมวดความมุ่งหมาย ปรากฏว่ามีสองหมวดความมุ่งหมาย คือ ความมุ่งหมายข้อ 2 และ 4 ที่ข้อมูลสนับสนุนสมมุติฐานที่ว่าความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น 99 เปอร์เซ็นต์ เพราะค่า H ต่ำกว่า 13.277 และเมื่อพิจารณาความมุ่งหมายข้อ 5 และ 6 จะเห็นว่าค่า H สูงกว่า 13.277 เพียงเล็กน้อย แสดงว่าความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อเนื้อหาสาระตามความมุ่งหมายทั้งสองข้อนี้แตกต่างกันเพียงเล็กน้อย

⁵ กมล สุคประเสริฐ, เทคนิคการวิจัย (พระนคร: วัฒนาพานิช, 2516), หน้า 273 - 276.

⁶ ประคอง กรรณสูต, สถิติประยุกต์สำหรับครู (พระนคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2515), หน้า 106.

ตารางที่ 3 ค่า H ของเกณฑ์สำหรับวิเคราะห์เนื้อหาวิชาสังคมศึกษา ซึ่งคำนวณได้จากการวิเคราะห์แบบสอบถาม

เกณฑ์	ค่า H
1. จากความมุ่งหมายขอ 1	17.8366 *
2. จากความมุ่งหมายขอ 2	12.7408
3. จากความมุ่งหมายขอ 3	14.6435 *
4. จากความมุ่งหมายขอ 4	10.7962
5. จากความมุ่งหมายขอ 5	13.4022 *
6. จากความมุ่งหมายขอ 6	14.5933 *
จากความมุ่งหมายรวมกันทุกขอ	20.1695 *

หมายเหตุ: ที่ $P = .01$ ค่า $H = 13.277$
 * = แยกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ $P = .01$

เพื่อให้การวิเคราะห์เกณฑ์ครั้งนี้มีความเชื่อถือได้ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงได้คำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) ระหว่างความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิกลุ่มย่อยแต่ละคู่ โดยวิธีการของเพียร์สัน (Pearson's product Moment Correlation Coefficient)⁷ จากตารางที่ 4 ผลปรากฏว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นของกลุ่มย่อย อยู่ระหว่าง 0.47123 ถึง 0.70283 แสดงว่าข้อมูล

⁷ ประคอง กรรณสูต, เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของความคิดเห็นระหว่างกลุ่มผู้ทรง
คุณวุฒิที่ติดต่อเกณฑ์สำหรับวิเคราะห์เนื้อหาวิชาสังคมศึกษา

	ผู้บริหารหลัก ผู้ทรง คุณวุฒิ	ผู้เชี่ยวชาญใน สาขาวิชาสังคมศึกษา	ศึกษานิเทศก์	ครูหัวหน้าหมวด วิชาสังคมศึกษา	ครูสอนวิชาสังคมศึกษา
ผู้บริหาร หลักผู้ทรง คุณวุฒิ	*	0.63199	0.47123	0.52270	0.47269
	1	0.87914	0.68075	0.53452	0.62710
	2	0.31649	0.69706	0.75319	0.54232
	3	0.81670	0.73085	0.28005	0.41427
	4	0.85634	0.68787	0.69089	0.88357
	5	0.89136	0.72523	0.91855	0.76780
	6	0.51446	0.30445	0.60540	0.31856
ผู้เชี่ยวชาญ ในสาขาวิชา สังคมศึกษา	*		0.54433	0.65605	0.48313
	1		0.83087	0.39298	0.40949
	2		0.78140	0.78948	0.60553
	3		0.60752	0.41839	0.26162
	4		0.89059	0.92306	0.96742
	5		0.70708	0.95269	0.92062
	6		0.31320	0.12927	0.19851
ศึกษานิเทศก์	*			0.70283	0.59856
	1			0.54424	0.45794
	2			0.89076	0.71043
	3			0.82540	0.03309
	4			0.75673	0.93107
	5			0.85503	0.78403
	6			0.02634	0.55141
ครูหัวหน้า หมวดวิชา สังคมศึกษา	*				0.67180
	1				0.76995
	2				0.72700
	3				0.30966
	4				0.85230
	5				0.86963
	6				0.73870

หมายเหตุ : * = รวมหมดทุกข้อ (P < .01 df = 34, r = 0.424)
1,2,3,4,5,6 = ความมุ่งหมายข้อ 1,2,3,4,5 และ 6 ตามลำดับ

สรุปได้ว่านิสิตปริญญาโทและผู้ที่ทรงคุณวุฒิแต่ละกลุ่มมีความคิดเห็นต่อเกณฑ์สำหรับวิเคราะห์เนื้อหาวิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญโดยเชิงสถิติ แสดงว่าเกณฑ์สำหรับวิเคราะห์เนื้อหาวิชาสังคมศึกษานี้มีความเชื่อถือได้ (Reliability) อย่างไรก็ตามถ้าพิจารณาเกณฑ์แต่ละข้อตามความมุ่งหมายของหมวดวิชาสังคมศึกษา จะพบว่าผู้ทรงคุณวุฒิยังมีความคิดเห็นแตกต่างกันอยู่บ้างในเนื้อหาวิชาบางหมวด เช่น จากตารางที่ 4 ปรากฏว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาสังคมศาสตร์ กับศึกษานิเทศก์ กับครูหัวหน้าหมวดวิชา และครูสอนสังคมศึกษา ต่อเนื้อหาวิชาในหมวดความมุ่งหมายข้อ 6 มีค่า = 0.31320, -0.12927 และ 0.19851 ตามลำดับ แสดงว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาในหมวดความมุ่งหมายข้อนี้แตกต่างกัน นอกจากนี้ ค่า r ระหว่างความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์กับครูสอนวิชาสังคมศึกษาต่อเนื้อหาวิชาในหมวดความมุ่งหมายข้อ 6 เท่ากับ -0.55141 แสดงว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาตามความมุ่งหมายข้อ 6 นี้ของศึกษานิเทศก์กับครูแตกต่างกัน ความคิดเห็นของครูหัวหน้าหมวดวิชากับครูสอนสังคมศึกษาก็แตกต่างกันในเรื่องเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาตามความมุ่งหมายข้อ 3 เพราะมีค่า r เท่ากับ -0.30966

อย่างไรก็ตามถ้าพิจารณาเกณฑ์โดยส่วนรวม ย่อมสรุปได้ว่าเกณฑ์สำหรับวิเคราะห์เนื้อหาวิชาสังคมศึกษานี้มีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) และมีความเชื่อถือได้ (Reliability) เพียงพอที่จะใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการวิจัยครั้งนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแยกเป็น 2 ตอน คือ

1. ใ้ส่งแบบสอบถามเกี่ยวกับการให้น้ำหนักความสำคัญของเนื้อหาวิชาสังคมศึกษาไปยังผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำข้อมูลมาใช้เป็นเกณฑ์สำหรับวิเคราะห์เนื้อหาวิชาจากแบบเรียนหนังสือประกอบการเรียน และหนังสือประกอบการสอนสังคมศึกษา ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามและรับคืนด้วยตนเองโดยส่วนใหญ่ ได้เริ่มส่งไปในราวกลางเดือนธันวาคม พ.ศ. 2517 และรับคืนมาหมดในกลางเดือนมกราคม พ.ศ. 2518 ได้รับแบบสอบถามคืนคิดเป็นร้อยละ

2. ผู้วิจัยได้รวบรวมแบบเรียน หนังสือประกอบการเรียน และหนังสือประกอบการสอนวิชาสังคมศึกษา ซึ่งใช้ในโครงการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนมัธยมแบบประสม ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยเลือกมาเฉพาะเล่มที่พิมพ์ครั้งล่าสุด รวบรวมได้จำนวน ๑๑ เล่ม เพื่อนำมาเป็นประชากรในการวิเคราะห์เนื้อหาวิชาสังคมศึกษา ผู้วิจัยได้วิเคราะห์แบบเรียน หนังสือประกอบการเรียน และหนังสือประกอบการสอนดังกล่าวเสร็จสิ้นเมื่อปลายเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2518

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมุติฐานไว้ว่า ไม่มีความสอดคล้องกันระหว่างความมุ่งหมายกับเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมแบบประสม การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 5 ตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยตรวจให้คะแนนคำตอบในแบบสอบถามเป็นรายข้อและรายหมวดตามความมุ่งหมาย โดยถือว่าถ้าข้อใดถูกต้องเลือกกาเครื่องหมายในช่อง "สำคัญอย่างยิ่ง" ผู้วิจัยจะให้คะแนนคำตอบข้อนั้น 4 คะแนน ถ้ากาเครื่องหมายในช่อง "สำคัญมาก" ให้ 3 คะแนน "สำคัญเล็กน้อย" ให้ 2 คะแนน "ไม่สำคัญ" ให้ 1 คะแนน และ "ไม่สำคัญเลย" ให้ 0 คะแนน แล้วจึงคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) เป็นรายข้อและรายหมวด โดยแยกแยะให้เห็นว่าผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละกลุ่มย่อยให้ความสำคัญของเนื้อหาสาระนั้น ๆ อย่างไร ดังได้สรุปไว้แล้วในตารางที่ 2

2. เพื่อตรวจสอบความเห็นพ้องภายในกลุ่ม (Intergroup consensus) จากสมมุติฐานย่อยที่ว่า ผู้ทรงคุณวุฒิย่อมมีความคิดเห็นต่อเกณฑ์สำหรับวิเคราะห์เนื้อหาวิชาสังคมศึกษาไม่แตกต่างกัน ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนจากอันดับ (Analysis of Variance by Ranks) ของครัสคัลและวอลลิส (Kruskal-Wallis) โดยอาศัยคะแนนรวมและคะแนนรายข้อเป็นหลักพิจารณา ถ้าค่า H มีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น 99 เปอร์เซ็นต์ ถือว่าสมมุติฐานเดิม คือ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นแตกต่างกัน และได้คำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) ของความคิดเห็นระหว่างกลุ่มย่อย

เพื่อวิเคราะห์หาความเชื่อถือใจของเกณฑ์วิชา โดยถือหลักพิจารณาว่า ถ้าค่า r มีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น 99 เปอร์เซ็นต์ หมายความว่าความคิดเห็นของครูทรงคุณวุฒิทุกกลุ่มมีความสัมพันธ์กัน นั่นคือครูทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นต่อเกณฑ์วิชาไม่แตกต่างกัน การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยใช้วิธีการของเพียร์สัน (Pearson) ผลการวิเคราะห์ปรากฏว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นของครูทรงคุณวุฒิกลุ่มย่อย อยู่ระหว่าง 0.47123 ถึง 0.70283 แสดงว่า ความคิดเห็นของครูทรงคุณวุฒิไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น 99 เปอร์เซ็นต์

3. ผู้วิจัยได้วิเคราะห์หาปริมาณของเนื้อหาวิชาสังคมศึกษาจากประชากร คือแบบเรียน หนังสือประกอบการเรียน และหนังสือประกอบการสอนวิชาสังคมศึกษา จำนวน 19 เล่ม โดยเปรียบเทียบกันเกณฑ์ที่สร้างขึ้นเป็นเครื่องมือของการวิจัย วิเคราะห์คืออ่านทุกตัวอักษร แล้วบันทึกจำนวนหน้าและบรรทัด ที่เนื้อหาสาระเรื่องนั้น ๆ ได้ถูกกล่าวไว้ตรงตามความมุ่งหมาย แล้วสรุปไว้เป็นตารางแสดงจำนวนบรรทัดและคารอยละของเนื้อหา

4. เพื่อตรวจสอบสมมุติฐานของการวิจัยที่ว่า ไม่มีความสอดคล้องกันระหว่างความมุ่งหมายกับเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา ผู้วิจัยจึงกำหนดหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จากอันดับความสำคัญ (The Rank-order Coefficient) ซึ่งแนะนำโดยเอ็ดเวิร์ดส์ (Edwards)⁹ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาสาระของหนังสือเรียนสังคมศึกษาที่เป็นประชากรแต่ละเล่มกับความมุ่งหมายทั้งโดยส่วนรวมและเป็นรายข้อ ถ้าหากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าเท่ากับศูนย์ โดยมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์ หรือสูงกว่า แสดงว่าข้อมูลยอมรับสมมุติฐานที่ว่า ไม่มีความสอดคล้องกันระหว่างความมุ่งหมายกับเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมแบบประสม

⁹Allen L. Edwards, Statistical Analysis (New York : Rinehart & Company, Inc., 1958), pp. 165 - 167.

5. ผู้วิจัยได้สุ่มปริมาณร้อยละและอันดับความสำคัญของเนื้อหาวิชาสังคมศึกษาจากหนังสือเรียนสังคมศึกษาทั้ง 19 เล่ม โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์เป็นรายข้อและรวมทั้งหมดแล้ว สรุปผลการวิเคราะห์ไว้เป็นตาราง

สูตรสถิติที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อทดสอบสมมุติฐานดังกล่าวไว้แล้วข้างต้น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สูตรสถิติดังต่อไปนี้

$$1. \quad \bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ หมายถึง ค่าเฉลี่ย

X หมายถึง คะแนน

N หมายถึง จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

$$2. \quad H = \frac{\left[\frac{12}{N(N+1)} \sum_{i=1}^k \frac{R_i^2}{n_i} \right] - 3(N+1)}{1 - \frac{\sum_{j=1}^p T_j}{N^3 - N}}$$

เมื่อ H หมายถึง ค่า Kruskal - Wallis test

N หมายถึง จำนวนอันดับทั้งหมด

n หมายถึง จำนวนอันดับของกลุ่มหนึ่ง ๆ

k หมายถึง จำนวนกลุ่ม

i หมายถึง ค่าแต่ละครั้ง

T หมายถึง อันดับที่ย้ำกัน ซึ่ง $T_j = t_j^3 - t_j$

j หมายถึง ค่าแต่ละครั้ง

p หมายถึง จำนวนอันดับที่ย้ำกัน

$$3. \quad r_{XY} = \frac{N\sum XY - \sum X\sum Y}{\sqrt{[N\sum X^2 - (\sum X)^2][N\sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ	r_{XY}	หมายถึง	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
	X	หมายถึง	คะแนนของข้อมูลชุดที่ 1
	Y	หมายถึง	คะแนนของข้อมูลชุดที่ 2
	N	หมายถึง	จำนวนคู่ระหว่างข้อมูล X และ Y ที่นำมาเปรียบเทียบกัน

$$4. \quad r' = 1 - \frac{6\sum D^2}{N(N^2 - 1)}$$

เมื่อ	r'	หมายถึง	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
	D	หมายถึง	ผลต่างระหว่างอันดับคู่หนึ่ง ๆ
	N	หมายถึง	จำนวนคู่ของอันดับที่นำมาเปรียบเทียบกัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย